

Cynllun Gweithredu Gwrth-hiliaeth Cymru – AaGIC

1. Rhagymadrodd

1.1 Mae AaGIC yn sefydliad unigryw o fewn GIG Cymru, a sefydlwyd yn 2018 fel Awdurdod Iechyd Arbennig gyda rôl arweiniol yn addysg, hyfforddiant, datblygiad a siapio'r gweithlu gofal iechyd yng Nghymru. Mae ein gweithlu yn cynnwys dros 560 o unigolion o amrywiaeth o gefndiroedd gan gynnwys gwasanaethau rheng flaen y GIG, lleoliadau addysg amrywiol, a gwasanaethau sector cyhoeddus eraill neu sectorau proffesiynol megis cyllid a TG.

1.2 Ein pwrpas yw datblygu gweithlu sy'n darparu gofal rhagorol i gleifion a defnyddwyr gwasanaeth ac iechyd poblogaeth rhagorol. Fel Awdurdod Iechyd Arbennig, rydym yn cyflawni ystod eang o swyddogaethau i gefnogi GIG Cymru:

- Datblygu Arweinyddiaeth
- Datblygu a thrawsnewid y gweithlu
- Gyrfaedd ac ehangu mynediad.
- Gwybodaeth cynllunio strategaeth y gweithlu
- Addysg a Hyfforddiant – cynllunio, comisiynu a darparu.

2. Ymateb

2.1 Mae AaGIC wedi ymrwmo i gyflawni Cynllun Gweithredu Gwrth-hiliaeth Cymru (ARWAP) ac ymrwymiad Llywodraeth Cymru i wneud Cymru yn genedl wrth-hiliol erbyn 2030. Llwyddodd AaGIC i chwarae rhan ganolog wrth helpu i lunio'r cynllun drwy ein Cyfarwyddwr Meddygol a oedd yn rhan o Grŵp Llywio Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hiliol Trawslywodraethol y Prif Weinidog. Rydym yn cefnogi'r pum cam blaenoriaeth y cytunwyd arnynt fel conglfeini ar gyfer GIG Cymru a'r pum nod galluogi iechyd.

2.2 Mae AaGIC wedi ymgorffori'r holl nodau iechyd perthnasol a chamau gweithredu â blaenoriaeth yn ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol (CCS) 2023 – 2027 a'n cynllun gweithredu galluogi SEP ac mae wedi mabwysiadu dull croestoriadol i sicrhau ein bod yn ystyried effeithiau nodweddion gwarchoddedig eraill a gefnogir gan gynlluniau eraill Llywodraeth Cymru megis fel Cynllun Gweithredu LHDTC+.

3. Ystyried effeithiolrwydd camau gweithredu Llywodraeth Cymru i gyflawni'r cynllun, gan gynnwys yr hyn sy'n cael ei wneud i 'arwain drwy esiampl' o ran mabwysiadu ymagwedd ragweithiol a thrawslywodraethol at hiliaeth.

3.1 Rydym yn deall dymuniad y rhai sydd wedi cyfrannu at y cynllun bod yn rhaid canolbwyntio ar gamau gweithredu nid geiriau, fodd bynnag, mae'r penderfyniad i'r cynllun gweithredu gymryd camau radical yn hytrach na chynyddrannol ar fyrder, mewn gwirionedd, wedi dod yn her i Lywodraeth Cymru a byrddau iechyd oherwydd maint y sefydliadau dan sylw, goblygiadau ariannol, adnoddau a llywodraethu.

3.2 Cawsom wybod yn dilyn lansio'r cynllun, nad oedd Llywodraeth Cymru ar y cam lle roeddent yn gallu rhannu eu harferion gorau ar draws sefydliadau GIG Cymru nac ateb ymholiadau penodol ynghylch cyflawni'r cynllun gan nad oeddent eto i ddatblygu eu mecanweithiau mewnol eu hunain i gyflawni'r cynllun. Maent wedi rhoi sicrwydd, unwaith y bydd y rhain wedi'u cwblhau, y byddant yn cael eu rhannu â'r GIG ehangach i gefnogi dull cydlynol o gyflawni'r cynllun ar draws iechyd.

3.3 Fodd bynnag, ers lansio'r cynllun yn 2022, mae Llywodraeth Cymru wedi cael ei gwahodd i fynychu grŵp Arweinwyr Cydraddoldeb GIG Cymru ar sawl achlysur i roi'r wybodaeth ddiweddaraf am eu cynnydd tuag at gyflawni'r cynllun ac ateb unrhyw ymholiadau. Yn dilyn hynny, cynhyrchwyd dogfen cwestiynau cyffredin (FAQ) o'r sesiynau hyn i fynd i'r afael â rhai o'r pryderon cychwynnol.

3.4 Mae AaGIC wedi cymryd agwedd ragweithiol at gyflawni'r cynllun ar lefel leol ac wedi gweithio gyda sefydliadau eraill y GIG, sefydliadau trydydd sector a grwpiau cymunedol i ddeall sut y gall pob un ohonom gefnogi'r GIG ehangach, ond mae hyn wedi bod yn dibynnu ar cyllid sydd ar gael, adnoddau cyfyngedig ac arfer gorau presennol. Er mwyn gweithredu'r raddfa o newid sy'n ofynnol yn y cynllun gweithredu yn gyflym er mwyn cael effeithiau mesuradwy ar y rhai o gefndir Du Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig, bydd angen cynllun cyfathrebu rhagweithiol mwy cadarn i Lywodraeth Cymru rannu ei chynnydd ei hun ac eglurder ar gyflawni o'r cynllun.

4. Ystyried cynnydd a threfniadau monitro'r Cynllun, gan gynnwys rôl y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, iechyd, addysg), y trydydd sector a lle bo'n berthnasol, y sector preifat.

4.1 Mae'r ARWAP yn nodi'n glir mai pwrpas yr ymgynghoriad oedd profi'r awydd am gynllun gweithredu, ac ni chynhwyswyd ymgynghoriad ar sut olwg fyddai ar y dangosyddion perfformiad mesur penodol. Er bod y camau gweithredu ar gyfer iechyd yn cynnwys yr allbynnau a'r effaith a fwriedir, nid oes unrhyw ganllawiau clir o hyd yn y cynllun gweithredu nac ers ei lansio ar sut fyddai dangosyddion perfformiad yr effeithiau hyn yn edrych ar draws GIG Cymru.

4.2 Er enghraifft, mae Cam Blaenoriaeth 1 yn amlinellu y bydd rhoi'r cynllun gweithredu gwrth-hiliaeth ar waith yn lleihau profiad pobl o hiliaeth wrth gael eu recriwtio, symud ymlaen, a gweithio neu gael mynediad at wasanaethau, fodd bynnag, nid yw'n rhoi unrhyw eglurder ynghylch sut yr ydym fel sefydliad yn monitro a mesur yr effaith hon, sut olwg sydd ar leihad a beth sy'n cael ei ystyried yn 'dda' ac ati.

4.3 Rydym wedi codi'r pryder hwn yn flaenorol gyda Llywodraeth Cymru yn dilyn lansio'r cynllun gweithredu ac rydym yn fodlon ar hyn o bryd mai'r ymateb oedd y dylem ystyried ar lefel leol yr hyn a ystyrir yn fonitro a mesur yn briodol. Yn AaGIC mae ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn cyflawni'r rôl hon. Fodd bynnag, byddwn yn cadw

at unrhyw drefniadau monitro Cymru gyfan ar gyfer y cynllun a allai gael eu cyflwyno yn y dyfodol er mwyn darparu dull gweithredu cyson ar draws GIG Cymru.

4.4 Mae gan AaGIC un cam gweithredu penodol yn y cynllun i sicrhau bod pob rhaglen a gomisiynir yn darparu tystiolaeth o egwyddorion gwrth-hiliaeth ac yn adlewyrchu ein CCS, yr ydym wedi'i gyflawni drwy ymgorffori'r gofynion hyn yn ein penderfyniadau caffael a chomisiynu. Fodd bynnag, crybwyllir AaGIC sawl gwaith ochr yn ochr â sefydliadau GIG Cymru a byrddau'r GIG yn yr adran 'arweinwyr a phartneriaid' yn erbyn camau gweithredu penodol, fodd bynnag, nid yw'r cynllun yn gwahaniaethu rhwng pwy sy'n arwain a phwy yw'r partner sy'n gyfrifol am gyflawni'r camau gweithredu. . Mae hyn wedi'i godi gyda Llywodraeth Cymru, a ddywedodd wrthym y byddent yn rhoi eglurder i bawb a grybwyllwyd yn y cynllun ynghylch a ydynt yn arweinydd neu'n bartner. Ar hyn o bryd, mae'r diffyg eglurder hwn wedi arwain at oedi neu beidio â chyflawni nifer o gamau gweithredu o fewn yr amserlenni a nodwyd.

5. Archwilio pa sianeli cyfathrebu sydd wedi'u sefydlu i sicrhau bod pobl â phrofiad o fyw yn cael gwybod am gynnydd y cynllun a pha newidiadau sy'n digwydd o ganlyniad i'r cynllun.

5.1 Mae'r cynllun yn gofyn i sefydliadau ddarparu lefelau priodol o adnoddau a mynediad i'r Bwrdd i Rwydweithiau Lleiafrifoedd Ethnig. Mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi eglurder a sicrwydd i ni yn ein dull o ddarparu rhwydwaith Hyrwyddwyr Llesiant a Chynhwysiant sydd wedi'i gynllunio gan ein gweithlu ac sy'n defnyddio dull croestoriadol i gefnogi a gwella cydraddoldeb, cynhwysiant a llesiant. Mae ein rhwydwaith yn cynnwys y rhai o gefndir Lleiafrifoedd Ethnig, y rhai â nodweddion gwarchoddedig eraill a'r rhai sy'n gynghreiriaid ac sydd wedi darparu mynediad i uwch arweinyddiaeth a chyfleoedd i lunio a llywio ein diwylliant.

5.2 Adroddir ar y cynnydd tuag at gyflawni'r cynllun gweithredu gan AaGIC drwy ein CCS sy'n cael ei hysbysebu i'n gweithlu, y GIG ehangach a rhanddeiliaid i gynnwys ein partneriaid Du, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig a grwpiau cymunedol. Fodd bynnag, nid

yw'r cynllun yn darparu unrhyw ganllawiau, arfer gorau, nac ymagwedd gyson ar draws GIG Cymru o ran sut y dylid ymgysylltu â'r rhai sydd â phrofiad byw a'u llywio gan gynnydd y cynllun.

6. Gwerthuso effeithiolrwydd y Cynllun yn ei flwyddyn gyntaf, gan gynnwys a yw camau gweithredu wedi'u cyflawni, beth yw'r canlyniadau allweddol hyd yn hyn a phenderfynu pam nad oes unrhyw gamau gweithredu heb eu gweithredu wedi'u rhoi ar waith.

6.1 Yn dilyn lansio'r cynllun gweithredu, gwahoddwyd Arweinwyr Cydraddoldeb o bob rhan o GIG Cymru i gwrdd â Llywodraeth Cymru i drafod rhoi'r cynllun ar waith mewn perthynas â'r cyd-destun lleol. Codwyd pryderon gennym fod sawl cam gweithredu ar draws adran iechyd y cynllun gweithredu yn uchelgeisiol gan fod y rhain yn ymwneud â gofyniad i ddarparu elfen hyfforddiant gwrth-hiliaeth ar draws GIG Cymru, yn benodol ar gyfer ein haelodau bwrdd a gweithlu ehangach y GIG, fodd bynnag, nid oedd y cynllun wedi darparu unrhyw fanylion ynghylch pwy fyddai'n darparu'r hyfforddiant, sut y byddai'n cael ei ariannu a phwy fyddai'n gyfrifol am fonitro hyn.

6.2 Yn dilyn hynny, fe'n sicrhawyd y byddai unrhyw ymyriadau lleol y gellid eu rhoi ar waith yn ddigonol ochr yn ochr ag argymhelliad gan Lywodraeth Cymru i ddefnyddio'r hyfforddiant mewnol a gynigir hyd nes y gallent roi rhagor o fanylion am sut y mae'r hyfforddiant hwn wedi'i roi ar waith. Mae AaGIC wedi rhoi nifer o ymyriadau gwrth-hiliaeth ar waith ar gyfer ein gweithlu ac wedi gallu cefnogi'r GIG ehangach lle bo modd.

6.3 Mae AaGIC wedi bod yn rhan o lais ar y cyd yn ystod trafodaethau â Llywodraeth Cymru i sicrhau bod yr hyfforddiant sydd ei angen i gyflawni'r cynllun gweithredu yn gyson ac yn hygyrch i holl fyrddau iechyd y GIG. Rydym yn falch bod Llywodraeth Cymru wedi cymeradwyo'r dull hwn ac wedi'n calonogi o weld gwaith yn mynd rhagddo ar greu modiwl Gwrth-hiliaeth Cymru gyfan fel rhan o'r gweithgor. O ganlyniad, nid yw'r camau gweithredu hynny ynghylch hyfforddiant ar draws y GIG

wedi'u cyflawni erbyn y terfyn amser cychwynnol ac maent yn parhau i fynd rhagddynt.

7. O ystyried pwysigrwydd croestoriadedd, bydd yr ymchwiliad hefyd yn ystyried sut mae'r cynllun a'r polisïau wedi ystyried hunaniaethau croestoriadol pobl a sut yr ystyriwyd y rhain wrth ddatblygu a gweithredu'r Cynllun.

7.1 Mae'r cynllun wedi amlygu bod y rhai a oedd wedi ymgynghori wrth ddatblygu'r cynllun yn pryderu am bwnc croestoriad ac y byddai'r cynllun yn cymryd agwedd syml at ganolbwyntio ar un nodwedd warchoddedig. Mae'r cynllun yn nodi bod y themâu'n cael eu hailadrodd o fewn cynlluniau eraill ac wrth i'r cynllun gael ei roi ar waith, bydd fframweithiau llywodraethu ar gyfer cynlluniau eraill hefyd yn cael eu haddasu a mecanweithiau adrodd yn cael eu rhoi ar waith yn y dyfodol.

7.2 Cododd AaGIC ochr yn ochr â sefydliadau eraill y GIG bryderon ynghylch croestoriadedd yn dilyn cyfarfod â Llywodraeth Cymru cyn lansio cynllun gweithredu LHDTTC+ a ddywedodd nad oedd unrhyw gydgyngyrchu wedi bod ar y pryd rhwng creu'r ddau gynllun. Cawsom ein sicrhau cyn lansio cynllun gweithredu LHDTTC+ y byddai croestoriadedd yn cael ei adlewyrchu yn y cynlluniau gweithredu amrywiol wrth symud ymlaen.

7.3 Rydym yn cydnabod bod y cynllun gweithredu LHDTTC+ wedi mynd i'r afael â'r croestoriadedd a chyfeiriwyd at yr ARWAP, fodd bynnag, bu'n anodd defnyddio dull croestoriadol i gyflawni'r camau gweithredu yn ARWAP gan mai'r dyddiad cau ar gyfer nifer o'r camau gweithredu oedd erbyn y dyddiad cau. Rhagfyr 2022, ac ni chyhoeddwyd y cynllun gweithredu LHDTTC+ tan fis Chwefror 2023. Er mwyn gweithredu dull croestoriadol yn effeithiol byddai angen i bob cynllun gweithredu fod wedi'i ddatblygu a'i lansio gyda'i gilydd a'r camau gweithredu wedi'u halinio i liniaru gan ganolbwyntio ar ymyriadau penodol ar wahân.